

Слід підкреслити, що важливе розуміння стійкості не стільки як статичної, скільки як динамічної характеристики, яка визначається здібністю системи до саморегулювання і адаптації здібності до самостійного пристосування до умов функціонування, що змінюються.

Доцільно визначити граничні значення параметрів області стійкості, перехід за кордони яких приводить систему до стану нестійкості. Під час переходу граничних значень, що характеризують стійкість системи, істотно зростає ризик для економічних систем.

Підтримка стійкості складає внутрішню мету системи, у відмінності від зовнішньої, такої, що характеризується взаєминами з середовищем.

Отже, система має бути організована так, щоб забезпечити своє виживання, стабільність, розвиток в динамічному і змінному середовищі досягнувши власних цілей. З одного боку система повинна чинити опір діям, як зовнішнім, так і внутрішнім, а з іншої — потреба її розвитку, і досягнення поставлених цілей обумовлює необхідність ефективного розвитку і зміни параметрів.

Література

1. Назиров В. Р. Показники короткострокової та середньострокової фінансової стійкості підприємства / Фінансовий бізнес. — 2006. — № 7 (22).

2. Буханова С. М., Дорошенко Ю. А., Бендерская О. Б. Комплексна методика аналізу фінансової стійкості підприємства. / Економічний аналіз: теорія і практика. — 2007. — № 5 (12).

І. Й. Малий, д-р екон. наук, професор
завідувач кафедри макроекономіки та державного управління
Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
пр. Перемоги 54/1, м. Київ, Україна, 03680
e-mail: kmdu@kneu.edu.ua

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПОВЕДІНКА ПІДПРИЄМСТВ

Нові підходи до побудови стратегічної поведінки підприємств необхідно шукати в зовнішньому середовищі, яке, на сьогодні, переживає радикальні трансформаційні зміни. В першу чергу це

відноситься до процесу глобалізації, який, з одного боку, може розглядатись як суб'єктно, функціонально та інституційно структурована багаторівнева система, основним інтегруючим елементом якої є глобальний ринок, а з другого — як система, що продукує нові економічні орієнтири: глобальну доступність ресурсів та інновацій; глобальний характер факторної мобільності; глобальну ринкову уніфікацію та регуляторну гармонізацію; глобальну індивідуалізацію і корпоратизацію; глобальну соціологізацію та політизацію економічних взаємовідносин. Глобалізація формує нову інституційну структуру, яка й визначає новий господарський порядок функціонування як національних економік, так і підприємств.

Відзначимо, що успіх підприємства хоча й залежить від ефективного використання внутрішніх класичних факторів виробництва (праці, капіталу та організації), але конкурентоспроможність визначається адекватністю його адаптації до змін зовнішнього середовища, в якому **інституційні зміни** відграють вирішальну роль.

Інститути — це набір формальних правил, неформальних обмежень і механізмів їх примусового здійснення. Інституційні зміни задають структуру спонукальних мотивів людської взаємодії будь-то в політиці, соціальній сфері чи економіці. Тим самим вони приводять до виникнення стимулів до обміну, до змін в поведінці суб'єктів господарювання. Так як глобалізація супроводжується розширенням мережевих структур в організації виробництва та обміну та посиленням асиметрії інформації, раціональна поведінка підприємств змінюється на ірраціональну, в основі прийняття рішень може бути не тільки економічна вигода, а й інші стратегічні цілі: захоплення ринку, зміна прав власності, отримання доступу до ресурсів тощо. Тобто, нові тенденції та закономірності розвитку сучасної світової економіки визначають необхідність пошуку нових економічних теорій пояснення мотивації поведінки підприємств. Так «світ, який швидко утворюється від зіткнення нових цінностей і технологій, нових геополітичних відносин, нових стилів життя і засобів сполучення, вимагає абсолютно нових ідей і аналогій, класифікацій і концепцій»¹, одним із можливим напрямів є міждисциплінарний синтез, що означає рух до загальної теорії. Посилення органічної взаємозалежності та взаємобумовленості між собою розвитку всіх сфер людської

¹ Тоффлер Е. Третя хвиля: Пер. з англ. — К.: Всесвіт, 2000. — С. 14.

діяльності (економічної, соціальної, політичної, гуманітарної і т.п.) висуває потребу використання принципів екуменічного¹ підходу та верифікації.

Необхідність такої постановки питання обумовлена наступними особливостями розвитку цивілізації. По-перше, зростання масштабності та інтенсивності виробництва — з одного боку, та прискорення мобільності ресурсів, товарів та послуг — з другого, вступає в суперечність з інституціональною структурою державного управління економікою, що сформувалась за останні століття. По-друге, інформаційна революція та формування мережевих структур є, на сьогодні, вирішальними чинниками, що визначають нові параметри структурних зрушень суспільства в планетарному масштабі, видозмінюючи таким чином співвідношення елементів державної організаційної ієрархії та підвищуючи значущість горизонтальних соціально-господарських взаємовідносин у досягненні конкурентоспроможності та стабільності. По-третє, зміна системи цінностей людини, ствердження її самодостатності та самоідентифікації, що супроводжується розвитком форм самоорганізації, висуває проблему індивідуалізованого підходу в управлінні економікою та посилення просторової локалізації, наслідком чого є посилення регіоналізації та дифузії державних функцій управління. По-четверте, процесу глобалізації властиві не тільки інтеграція та створення наднаціональних органів управління, а й процеси міжкраїнової регіоналізації та ствердження нової ролі національної економіки, від імені якої держава виступає активним гравцем – господарським суб'єктом глобальної економіки, що й актуалізує дослідження проблеми диверсифікації інституціональної ролі держави в суспільстві.

На сьогодні набуває все більшої значимості парадигма нової інституціональної ролі держави, яка оперує достатньо широким набором таких інститутів, як власність, влада, право, культура, традиції, релігія, національна ментальність тощо², які, на наш погляд, набувають особливої ваги при визначенні поведінки та прийнятті рішень підприємствами. Загальною тенденцією антикризового управління в більшості країн світу є активізація ролі держави: в США із державної казни надали допомогу окремим

¹ Більш детально про суть екуменічного підходу див.: Малий І.Й., Дибя М.І., Галабузда М.К. Держава і ринок: філософія взаємодії. Монографія / За заг. та наук.ред д-ра екон. наук, проф. І.Й. Малого. — К.:КНЕУ, 2005. — С. 7—19

² Більш детально про суть та логіку розвитку інституційної архітекτονіки та субординації категорій див.: Институциональная архитектоника и динамика экономических преобразований / Под ред. д-ра екон.наук А.А.Гриценко. — Х.: Форт, 2008. — 928 с.

іпотечним банкам, Великобританія частково націоналізувала фінансовий сектор економіки, а Франція прямим фінансуванням підтримала вітчизняну автомобільну промисловість. Аналіз особливостей інституційного середовища та динаміки основних макроекономічних показників економіки України свідчить про тенденції, що направлені на руйнацію державного сектору економіки, на витіснення з національного ринку вітчизняного виробника, на обмеження діяльності національних підприємницьких структур.

О. Ф. Михайленко, канд. екон. наук, доцент
кафедри стратегії підприємств,
Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
пр. Перемоги 54/1, ауд. 243, м. Київ, Україна, 03680,
e-mail: e_mikh@ukr.net

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПІДПРИЄМСТВ У І ПОЛОВИНІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Одна з важливих тенденцій світового економічного розвитку полягає у дедалі більшому посиленні взаємного впливу елементів системи підприємство — політико-економічне середовище. Це може бути використане для взаємного збагачення методологічного інструментарію мікро- та макростратегування.

Конкурентоспроможність країн формується завдяки ефективним національним корпораціям, які керуються в своєму розвитку власними стратегіями. Експерти фірми Arthur D'Little виділяють три підходи до розроблення стратегій [1], які тісно пов'язані зі способом стратегічного позиціонування об'єкта. Спосіб, у свою чергу, відбивається на моделі подальшого розвитку об'єкта. Розвиваючи цю думку, можна висунути гіпотезу, що сформовані таким чином моделі розвитку окремих підприємств здатні у своєму синергетичному поєднанні визначати модель економічного розвитку цілих країн і регіонів світу (табл. 1).

Усвідомлюючи зазначений двосторонній зв'язок, підприємства зі свого боку мають використовувати при розробленні своїх власних стратегій прогнози розвитку глобального, регіонального та національного бізнес-середовища.